סליקוסתא. פסולת עילוני תמרים שעשו מהן שכר. ל"א שמרי שכר תמרים ומגגדין אותן כעין יין קרוש ומאכילן לחמורים: **כשמעתיה.** דאמר הלכה ומורין כן: **מותרין הוו.** שהתרו כמה פעמים בנעלים: **שהיה לו לעמוד.** כלומר בהכי מתוקמא מתניתין שאשה בנפילתו כדי עמידה ולא עמד: **לכתף.** לתקן הקורה על כתיפו כדרך נושאי משאוי: **לפוש.** דמשונה הוא ואין דה"ר עשויה לכך: **והזגגין.** מוכרי כלי זכוכית: **ואם מחמת ראשון נפלו כולן.** לקמן מפרש: ה"ג

סליקוסתא בשלמא רב אדא בר אהבה כשמעתיה אלא רב הונא לימא הדר ביה [א]הנהו מותרין הוו: **מתני'** [ב]שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקי שני: **גמ'** אמר רבי יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר [ג]נתקל פושע הוא וחייב אלא אפילו לרבנן דאמרי אנוס הוא ופטור הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד רב נחמן בר יצחק אמר אפי' נשבר [ד]יהיה לו לעמוד ואינו יכול לעמוד חייב שהיה לו להזהיר לבאין אחריו. ר' יוחנן אמר כיון שנשבר [ה]יהיה לו לעמוד ואינו יכול לעמוד טרוד הוא להזהיר. תנן [ו]היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון כו' וקתני חייב דהוה ליה להזהיר ולא הזהיר מאי לאו כשעמד לכתף לתקן המשאוי על כתיפו ואע"פ שהוא טרוד אמר' היה לו להזהיר קשיא על ר' יוחנן ופריק כשעמד לנוח שאינו טרוד ואע"פ שעמד לפוש כי אמר לבעל החבית עמוד פטור: ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל כו' ופריק ר' יוחנן בהא נמי אע"פ שהיה להם לעמוד ולא עמדו כי הזהירו זה את זה פטורין ודברים פשוטין הן: אמר רבא נתקל ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו ממה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב אי נתקל לאו פושע הוא אפילו ראשון נמי ליפטר ראשון

וקתני חייב. שהוה לו להזהיר אע"ג דטריד לכתף היה לו להזהיר ואע"פ ומנליה דמשום שהיה לו להזהיר חייב דלמא משום דמוקמינן לקמן דרמי כשלדא וחייב משום דלא ה"ל למירמייה כשלדא וי"ל דכשלדא נמי דרכו כשמכתף ואע"פ אי אורחיה אמאי הוה ליה להזהיר הא לקמן מוכח דאי לא רמי כשלדא פטור דאיצטי ליה לנעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד בעל קורה וא"כ אפי' כשלדא נמי ליפטר הכא דאיצטי ליה לנעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד כשלדא כיון דדרך המכתפין בכך וי"ל כיון דלפעמים מכתף ואין מניח כשלדא לא איצטי ליה לאזדהורי ואע"פ כי מוקי לה נמי כשעמד לפוש אמאי חייב הא כיון דאיצטי ליה לאזדהורי במכתף בעומד לפוש נמי איצטי ליה לאזדהורי דמנא ידע אם עומד לכתף או לפוש ופושע הוא וי"ל דמינכר שפיר אם עומד לפוש או לכתף הלכך כשעומד לפוש אין לאחרון ליזהר משלדא דלאו אורחיה כשלדא כשעומד לפוש הלכך ההוא דעמד פושע הוא אם לא יזהיר אבל כשעמד לכתף אורחיה הוא להניח כשלדא ואין לו להזהיר: **אמר** רבא ראשון חייב בנזקי שני. לשון שני פי' בקונטרס מפי המורה וכן נראה לר"י עיקר והכי פירושו ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דראשון ובנזקי גופו מחייב אף על ממונו דשני דהוי אדם המזיק ובנזקי ממונו מחייב אנזקי גופו דשני ולא על ממונו דקדירות הראשונות הוי בור ולא מחייב אכלים כדמפרש דראשון ודאי פושע הוא ולפיכך חייב על נזק שממונו עושה אבל שני לא פשע בשלישי כל כך ומ"מ כשגוף השני הזיק אפי' בממון השלישי חייב דהיה לו לעמוד ולא עמד אבל כשהזיק ממונו של שני אפילו גופו של שלישי פטור דאמר ליה אי בירא נאו אגא כריתיה הש"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס מיתיבי כולן פטורין על נזקי ממונן אפילו ראשון אם הזיק ממונו אפילו את גוף השני ולא מצי אוקמה דברייתא כרבנן דאמרי נתקל אונס הוא דהוי ראשון נמי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ורבא כר"מ דאמר נתקל פושע הוא דקי"ל דברייתא ורבא לפרש הברייתא דקדרין וזגגין קאתו להכי ליכא למימר דפליגי ודקונטר' פירש דרבא ס"ל דבין לר"מ ובין לרבנן נתקל פושע הוא ולא פליגי אלא במפקיר נזקיו אבל מכל מקום ה"ל לאוקמי ברייתא כרבנן דאית להו מפקיר נזקיו פטור ועוד דבהאומנים (ב"מ דף פב: וסס"ד) משמע דליכא מאן דפליג אמאי דאוקימנא לעיל פלוגתא דנתקל פושע דקאמר התם וקי"ל דנתקל פושע פליגי ומשני אלא אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דשני והוא דהזיק בגופו אע"ג דאנוס מדפטר בברייתא כשהזיק ראשון בממונו מ"מ חייב על שהיה לו לעמוד או להזהיר ולא עמד והזהיר אבל שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו של שלישי ולא אממונו דגוף השני הוי בור משום דאנוס יותר מן הראשון ולכך מטעם שהיה לו לעמוד לא הוי אלא בור וראשון שאין אנוס כל כך אע"ג דבאונס זה מפטר אדם המזיק כדמשמע בהאומנים כיון שהיה לו לעמוד ולא עמד חשיב ליה אדם המזיק אע"פ שזה דוחק אין לאוקמ כיון דלא קאי מסקנא הכי א"נ י"ל דרבא סבירא ליה בנתקל פושע כר"מ ולכך הראשון הוי אדם המזיק ולא בור מ"מ פטר ליה בברייתא אנזקי ממונו משום דסבר מפקיר נזקיו אפילו אחר נפילת פשיעה אע"ג דרבא סבר כר"מ בהא לא סבר כר"מ ופריך הייתא לשמואל אלא ברב אמאי חשיב ליה להאי שני בור תרגמה רב אדא כגון שהוזקו כלים בכלים והשתא הדר ביה ורבא לישב הברייתא לגישנא קמא דרבא וכולן חייבין על נזקי גופו שגופו הזיק את ממונו ופטורין על נזקי ממונו שממון הזיק את הממון ואע"ג דנתקל פושע הוא מ"מ הוי ממונו בור ופטור על כלי שני אבל כשהזיק ממונו את הגוף הראשון חייב והשני פטור וגרס בריש האי בירא נאו אגא כריתיה ובאלא אמר רבא גרסינן ה"ל בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים ולשון ראשון פ"ה והיא גירסת ר"ח אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דשני כשהוזקו בגופו של ראשון כדמפרש דראשון ודאי פושע הוא לר"מ דמנפשיה נפיל והוי אדם המזיק ולרבנן משום שהיה לו לעמוד ולהזהיר ושני חייב בנזקי גופו של שלישי אבל לא בנזקי ממונו של שלישי כדמסיק דאגופו של שלישי מחייב דהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דה"ל בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים ופריך ראשון נמי נחשב גופו בור ויפטר על ממון השני ומשני ראשון מנפשיה נפיל וה"ל פושע לר"מ ולרבנן משום דה"ל להזהיר לרב נחמן ולרבי יוחנן היה לו לעמוד אע"ג דלרבנן שניהם אנוסין מ"מ הראשון שאין אנוס כ"כ הוי אדם המזיק מטעם שהיה לו לעמוד או להזהיר והשני שהוא אנוס יותר אין נחשב מטעם זה כ"א בור ולפי זה הו"מ למפרך השתא הייתא לשמואל (ה) דדאמרינן לקמן מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן של נזקין ותחזר בו רבא מתוך קושיא זו ותימה לישני דגופו וממונו אמזיקין קאי וחייבין אנזקי גופו דראשון מטעם אדם המזיק וגופו של שני משום בור ופטור אנזקי שממונו הזיק כרבנן דאמרי נתקל לאו פושע הוא והוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דראשון אם הזיק בגוף הראשון נמי נחשב בור דהתנן אם עמד בעל קורה חייב בחבית של חבירו אלמא חשיב אדם

סליקוסתא. פסולת עילוני תמרים שעשו מהן שכר. ל"א שמרי שכר תמרים ומגגדין אותן כעין יין קרוש ומאכילן לחמורים: **כשמעתיה.** דאמר הלכה ומורין כן: **מותרין הוו.** שהתרו כמה פעמים בנעלים: **שהיה לו לעמוד.** כלומר בהכי מתוקמא מתניתין שאשה בנפילתו כדי עמידה ולא עמד: **לכתף.** לתקן הקורה על כתיפו כדרך נושאי משאוי: **לפוש.** דמשונה הוא ואין דה"ר עשויה לכך: **והזגגין.** מוכרי כלי זכוכית: **ואם מחמת ראשון נפלו כולן.** לקמן מפרש: ה"ג

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט:], ב) עיין בחדושי הרשב"א, ג) [ד"ה וסכר],

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אמר רבא וכו' דלאמרינן לקמן. נ"ב נ"ל כדפריך:

מוסף רש"י

סליקוסתא. עצב שהוא נאה למראה ולהרית. (שבת ל:).

רבינו חננאל

סליקוסתא: **מתני'** שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון כו' אמר ר' יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא ומשום הכי חייב אלא אפילו רבנן דאמרי נתקל אנוס הוא הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד ור' נחמן בר יצחק אמר אפי' נשבר ואינו יכול לעמוד חייב שהיה לו להזהיר לבאין אחריו. ר' יוחנן אמר כיון שנשבר ואינו יכול לעמוד טרוד הוא להזהיר. תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון כו' וקתני חייב דהוה ליה להזהיר ולא הזהיר מאי לאו כשעמד לכתף לתקן המשאוי על כתיפו ואע"פ שהוא טרוד אמר' היה לו להזהיר קשיא על ר' יוחנן ופריק כשעמד לנוח שאינו טרוד ואע"פ שעמד לפוש כי אמר לבעל החבית עמוד פטור: ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל כו' ופריק ר' יוחנן בהא נמי אע"פ שהיה להם לעמוד ולא עמדו כי הזהירו זה את זה פטורין ודברים פשוטין הן: אמר רבא נתקל ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו

עין משפט נר מצוה

מא א טוש"ע ח"מ סי' תיד סעיף ה בהג"ה: **מב** ב מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיג סעיף ה: **מג** ג ש"ע שם בהג"ה: **מד** ד ה ו מיי' פי"ו שם הלכה ח מוגל ומזיק הלכה ח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף ב: **מה** ז מיי' פי"ג מהלכות נזקי ממון הלכה י ועיין במ"מ וכל"מ סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיג סעיף ב: **מו** ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג: **מז** ט י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

עין משפט
נר מצוה

מח א ב ג מי׳ פי״ג מהלכות מזקי ממון הלכה י ועיין בהשגות ובמ״מ שמג עשין קמ טוש״ע מ״מ סי׳ מיג סעיף ג:
מט ד מי׳ שם הל׳ יא טוש״ע שם סעיף ג:
נ ה טוש״ע שם בהג״ה:
נא ו מי׳ פ״ו מהלכות מוכל ומזיק הלכה מ שמג עשין ע טוש״ע מ״מ סי׳ שעט סעיף א:
נב ז מי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

ומוחבינן עליה כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון חייב אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתזק השני בגופו של ראשון בין דאיתזק בממונו של ראשון שני חייב בנזקי שלישי אי איתזק בגופיה דשני. אבל איתזק בממונו של שני לא [דא״ל] האי בירא לאו אנא כריתיה. פי׳ גאון זק״ל אלא ראשון הוא דחפרה שנתקל תחלה פי׳ הראשון חייב לשני אם הוזק שני בממונו של ראשון בכליו דאינון כגון אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים שאם הוזק בהן אדם חייב כדאמרי׳ ו) לעילא וכל שכן אם הוזק השני בגופו של ראשון שהיה לו לעמוד ולא עמד ואם אינו יכול לעמוד היה לו להזהיר ולא הזהיר אבל שלישי בגופו של שני חייב השני שהיה לו לעמוד או להזהיר כמו שאמרנו ולא עשה לפיכך חייב אבל הוזק בכליו של שני פטור דאמר ליה הלא המניח כליו ברשות הרבים כאילו כרה בור ברשות הרבים וחייב אלו הכלים לא השלכתים אני ברשות הרבים הראשון שנתקל עליו כאלו הוא השליכם.

ו) נראה דצ״ל כדאמרינן לעיל דף כח ע״ב.

מסורת הש״ם

ו) עיין ברי״ף ובהרא״ש ובעל המאור ובמלחמות פירושים אחרים. ב) [לעיל ג: ו. כח: לקמן מח.], ג) [לקמן לב. עיין שם], ד) [לעיל מ., ה) [מחוק לע״ל], ו) [ע״כ מע״ל],

גליון הש״ם

רש״י ד״ה ראשון ואי כו׳ וקסבר רבא כו׳. קשה לי הא רבא אמר ספ״ו דב״מ המי כי דייה והאי כי דייה הרי דס״ל לרבא דלר״י נתקל לאו פושע הוא מדפסיר בש״מ ועי׳ לעיל דף כח ע״ב תוספות ד״ה אמר רבה דלרבה דסבר דלר״י נתקל פושע ל״ל דהטעם דפטור בש״ח משום מקחו״ל אבל רבא דאמר האי המי כי דייה מוכח דסבר דלר״י נתקל לאו פושע ועע״ב.

רבינו חננאל (המשך)

והא דרבא הלכתא היא דליח מאן דפליג עליה ומסקנא כוותיה. אמר מר כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא ולענין קטלא אמר שור ולא אדם חמור ולא כלים אבל לענין נזקין אדם חייב וכלין פטורין. אלא לרב דאמר אי דאפקרינהו הוי בור ואי לא ממונה נינהו וכשורו הן שחייב בזה ובזה גופו היכי מפקר לי׳ תרגמה אבא בר מניומי קמי רבינא שהחזקו כלים בכלים שיכול להפקירן. פי׳ כשלדא כגון שפשט ידיו ורגליו לרוחבה של דרך ופסקה מלעבר בה אדם וכן חזוטרא דסמיותא פי׳ הסומא מגשש במטה שבידו הנה והנה בצידדין ובאמצע הדרך: [מתני׳] זה בא בחביתו וזה בא בקורתו [כו׳]

אלס המזיק אע״פ שאינו מזיק בידים וכולן חייבין על נזקי גופן כמו אמר מר הוא הניחא לשמואל כו׳ ומשני כגון שהחזקו כליס בכליס והשתא כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ע״כ לאו על נזקין קאי דאי קאי אנזקין כלס״ד השתא א״כ מיירי כשהוזקו בממון המזיקין כדמוקי כשהוזקו כליס בכליס דאי בגוף המזיק אמאי קאמר דפטורין על נזקי ממונן וכיון דהוזקו בממון מזיקין מיירי אמאי חייב שני כשהזיק גוף שלישי בממונו והא האי בירא לאו היהו כרייה אלא אמזיקין קאי וכולן חייבין אנזקין שהזיק גופו בין בממון בין בגוף שאפי׳ גוף שני חייב על ממון שלישי דמעטש שהיה לו לעמוד ולהזהיר הוי אלס המזיק וחייב על הכליס אף לשמואל והשתא לא קשה מה שהקשה מאס עמד בעל קורה דכיון שיתחייב לפי המסקנא אין לחוש אס יכול לומר ולטעמיך ולשמואל מי ניחא דיש מקומות שאין הש״ס מקפיד ופטורין על נזקי ממונן פירוש שמזיק ממונו את הכליס אפי׳ לאשון דפושע הוא דהוה ליה ממונו בור ופטור על הכליס:

כחוטרא דסמיותא. אלרב ספא פליג וס״ל לרב זביד דכי פסקה לאורחא כשלדא לא היה לאשון חייב בנזקי שלישי שהיה לו ליזהר כשראה השני שנפל אבל בחוטרא דסמיותא דהוי בלבכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שבא אחר כך ונתקל בסוף החוטרא לא לאהו:

ואס

א) ראשון ודאי פושע הוא ב) שני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור ג) דא״ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין ד) אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ״ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה ה) בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר ו) דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר ה) כחוטרא דסמיותא: **מתני׳** ז) זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך ח) היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה ואם

ט) ג״ג ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מיתייב שהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא״ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן כו׳ עד מאי טעמא דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכליס הניחא לשמואל דאמר כו׳ אלא לרב מאי איכא למימר תרגמה רב אדא כו׳. והכי פירושו ראשון חייב בנזקי שני בין שנזיק בגופו של ראשון ובין שהזיק בממונו של ראשון גופו כדין מזיק וחייב אף על כליס דשני דגופו לא משוינן [ליה] כדין בור וממונו [הוה ליה] כחוטת בור וחייב על גוף ב׳ ופטור על כליו אס הוזק ממון בממון פטור דבור חייב בו נזקי אדם דאמרינן לעיל [כח:] דכי דרשינן שור ולא אדם לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב ופטור בו את הכליס ואני חייב בנזקי שלישי כדין מזיק היכא דהוזק בגופו של שני אבל לא בנזקי ממונו שאם ממונו של שני הזיק את השלישי בגופו אינו חייב אפילו חוטת בור אין לו על הקדירות של השני להתחייב במה שהזיק ואפילו הזיק בגופו של שלישי: ט) **מה נפשך.** דמשוית לממונו של ראשון בור וממונו דשני פטור: **אי נתקל פושע הוא.** והוי כמשליך תקלותיו ברה״ר משום הכי ממון ראשון חייב: **שני נמי נחייב.** אנזקי שלישי דעביד ממונו לגופו של שלישי: **ואי לאו פושע הוא.** ואנוס משוית ליה: **אפי׳ ראשון נפטר.** אפי׳ אנזקין דהזיק בגופו כ״ש בממונו ו): **ראשון ודאי פושע הוא.** דמנפשיה נפל הלכך גופו הוי כמזיק וממונו הוה ליה כורה בור ומחייב מיהא אגופו דשני ט) וקסבר רבא דרבנן לא פליגי עליה דר״מ בנתקל פושע הוא כדאוקי לעיל [כט.] אבל דבתרתי פליגי אלא באפקר נזקיו הוא דפליגי אבל נתקל מעצמו פושע הוא לדברי הכל: **שני.** בנפילתו אנוס הוא אגופו מיהא מיחייב כמזיק בידים שהיה לו לעמוד ולא עמד: **אממונו פטור.** לגמרי ואפי׳ היה לו לעמוד: **דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה.** אלא לראשון ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אמרן לעיל (דף כט.) דפטור: **מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן.** שהזיק גופן את אחרים בין בגוף בין בממון: **ופטורין על נזקי ממונן.** שהזיק ממונן את אחרים. וקס״ד השתא דלגמרי פטר להו אפי׳ הזיק הממון את גוף חבירו: **מאי לאו אפילו ראשון.** וש״מ נתקל לאו פושע הוא ואגופו הוא דמיחייב דהוה ליה לעמוד. ואע״ג דתחילתו אנוס חייב דבגופו לא משוינן ליה דין בור דימא מפקיר נזקיו אחר נפילת אונס הוא אלא מזיק ממש הוא דאדם לא הוי בור אבל אממונו פטור: **לא לבר מראשון כו׳: אלא אמר רבא כו׳.** ע״כ רבא לא חייב הראשון בנזקי ממונו שהזיק בשני דלאו פושע הוא ולא אלק בין ראשון לשני אלא בנזקין שהזיק גופו הכי אמר רבא ראשון הוי גופו מזיק וחייב אפילו בנזקי ממונו של שני הואיל והיה לו לעמוד אבל שני אפילו היה לו לעמוד לא מיחייב כולה האי כראשון דראשון הוי פושע עפי משני הלכך ראשון ודאי הוי מזיק ושני מיסתייה אי משוית ליה לגופיה בור וחייב על נזקי גופו של שלישי אבל לא בנזקי ממונו דלא מצינו בור שחייב בו את הכליס וכרייתא דקתני כולן חייבין על נזקי גופו דמשמע אפילו שני כגון שהזיק את גופו של שלישי: **הניחא לשמואל.** איכא למימר דגופו של שני אית ליה חוטת בור: **אלא לרב דאמר.** אי לא אפקריה לא הוה בור בשלמא ממון איכא למימר דמפקיר אינש אלא גוף מי מפקיר: **תרגמה רב אדא בר מניומי.** לברייתא דלעיל כגון שהוזקו כליס בכליס ולעולם מילתיה דרבא כדהוה שמעינן ליה מעיקרא דגופו דראשון ושני הוה כמזיקין בידים וחייבין על הכל ואפילו לשמואל דאמר דמידי דלא אפקריה הוי בור ה״מ בממון אבל בגופו אדם הוא ולא בור וחייב על נזקי כליס. וממונו של ראשון לשמואל בין אפקריה בין לא אפקריה הוי בור ולרב אי לא אפקריה חייב בכל ואי אפקריה הוי בור דנתקל מעצמו פושע הוא. וממונו של שני פטור אף על נזקי גוף השלישי דנזק המופקר על ידי אונס הוא וא״נ לא אפקריה שורו הוא ועפה באפיה שהרי אונס הוא. ומילתיה דרבא מתוקמא בין לרב בין לשמואל. ודקשיא לך בריתא דקתני שאפילו ראשון ממונו פטור היינו היכא דהוזקו כליס דשני בכליו דראשון דמיפטר משום דבור ניעבו ולא חייב בו את הכליס ולרב בדאפקרינהו ולשמואל אפילו לא אפקרינהו והכי קתני כולן חייבין על נזקי שמזיק גופו ואפילו הזיק כליס דגופו דאדם מזיק הוא ופטורין על נזקי ממונן אס הזיק ממונו את כלי חבירהן דאפילו ממון הראשון עפי מבור לא משוית ליה שאין לך פושע יותר מבורה בור ופטר בו את הכליס אבל הזיק ממונו את הגוף יש מהן חייב יש מהן פטור ראשון חייב ושני פטור. וגירסא הכי איתא אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב ואי נתקל לאו פושע הוא ראשון נמי ליפטר ראשון ודאי פושע הוא ושני אגופו מיחייב דהוה ליה לעמוד ולא עמד אממונו פטור דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה. ולא גרסינן הכא דהוה ליה בור כו׳ עד לבר מראשון והא כולן קתני כו׳ עד שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו ולא בנזקי ממונו דהוה ליה בור כו׳ ולא גרסינן הכא האי בירא לאו אנא כריתיה וכו׳: **כשלדא.** כגדילה המוסלכת למעבר הדרך ברחבה וממלאה את כל הדרך. שלדא גדילה כדאמרינן בעלמא שלדו קיימת (נדה דף כח.): **כחוטרא דסמיותא.** כמקל של קומין שמגשש הסומא בו ופעמים שהוא מוסיטו לרוחב הדרך ומגשש: **מתני׳ זה בא בחביתו כו׳.** ופגע זה בזה: **פטור.** שלשניהם רשות להלך: **היה בעל קורה ראשון כו׳ פטור.** שזה מהלך בדרכו והוא מיהר ללכת: **גמ׳**

תרוייהו כי הדדי נינהו. שניהן שוין בשבירתן שאף בעל חבית שייע בשבירתה: **הנשטוס העושה.** נואף ונואפת במשמע: **כרבולה במהלכה.** דבעל קורה שעמד הוי משונה שאין דרך לפוס ברה"ר: **הא סיועי בעיא.** דרבולה במהלכה מיית: **אלא מקשי נמי קשיא.** מתניתין לריש לקיש דאמר בעטה רובלת מיית: **הא הוזקה ממילא.** מהלכת ברבולה פטורה והכא קתני במתניתין דממילא מייב: **מתניתין דפסקה.** קורה לאורחא כשלדא שהיו רואיה לרוחב הדרך הלכך אפילו ממילא חייב שאין דרך לבעל החבית לנטות: **לסגויי באידך גיסא.** הלכך טעמא דבעטה אבל ממילא פטור: **מתניתין.** דקא מסגי בעל הקורה כי אורחיה ואין כאן שיור הלכך פטור אבל מהלכת שבעטה ברבולה שיעמה את דרכה ואימא לך דחייבת: **מתני' שניהן פטורין.** דתמפרש בגמרא: **גמ' מפני שרץ [ברשות].** מפרש לקמן: **הא פו למה לי [הפשא] אחד רץ ואחד מהלך.** דרך שיה ומהלך לא שיה פטור שניהם דליס מבעיא: בוא

ואם עמד בעל קורה חייב. בגמרא מוקי דרמיא לקורה כשלדא אבל אי לא רמיא כשלדא פטור דאיבעי ליה לבעל חבית כשראה שעמד בעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יוזק אבל כי הוי כשלדא לא פשע בעל החבית דלא ידע כשעומד כשלדא אע"פ שגוף האדם רואה כשעמד מה שעמד כשלדא אין רואה אבל קשה דנפיפא אם עמד בעל החבית אמאי פטור דחבית לא מסתבר דהוי כשלדא שהוא דבר קטן והו"ל לבעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יוזק בעל חבית דהא כשבעל חבית אחרון מוטל עליו לסגויי באידך גיסא כדי שלא [יוזק] כ"ש כשבעל קורה אחרון דאיבעי לסגויי באידך גיסא כדי שלא יוזק כדפי' (לעיל דף כג.) גבי כלב שבטל תרלה ועוד דגם זה דוחק שהאדם רואה שהוא עומד ואין רואה שהוא עומד כשלדא ומלאה לר"י דאורחא דמילתא הוא כשהולכין בעל חבית ובעל קורה זה אחר זה דאין האחרון יכול לעיין באותו שהולך לפניו כל שעה ולכך כי לא הויא קורה כשלדא יש לאחרון לנכח בתחלת הלוכו באידך גיסא כדי שלא יוזק או שלא יוזק ע"י עמידת הראשון אבל כשנושא את הקורה כשלדא אין לאחרון להסתלק באידך גיסא כין שהוא בעל קורה כין שהוא בעל חבית ולכך אין פושע אלא הראשון כשעמד ומיירי מתני' כין ריש"ל כין ריפא שהקורה כשלדא: **תרוייהו כי הדדי נינהו.** שאף בעל חבית מסייע כשבירתה שבדרך הלוכו הטית חביתו בקורת חבירו וא"ת ואם כן ל"ל שלזה רשות להלך אפי' אין רשות לא לזה ולא לזה פטור בעל הקורה מטעם זה וי"ל דבא למעוטי אם היה בעל קורה רץ ובעל חבית מהלך אע"פ שבעל חבית עצמו הטיח החבית אע"ג דפטר במתני' אחד רץ ואחד מהלך היינו משום דקסבר שיש לו לרוץ ברה"ר אבל כשנושא קורה על כתיפו אין לו רשות לרוץ א"נ מתניתין דאחד רץ ואחד מהלך מיירי בע"ש כדמוקי לה רבי יוחנן אי נמי י"ל דבא למעט במקום שאין לו רשות להלך כגון בחצר בעל החבית דכיון דאין לו רשות לבעל [הקורה] להלך אין לבעל חבית ליזהר ממנו מיהו כשעמד בעל חבית חייב

[א]ואם עמד בעל קורה חייב ואם אמר לבעל חבית עמוד פטור [ב]היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב [ג]ואם עמד בעל חבית פטור [ד]ואם אמר לבעל קורה עמוד חייב [ה]וכן זה בא בנרו וזה בפשתנו: **גמ'** בעא מיניה רבה בר נתן מרב הונא המזיק את אשתו בתשמיש המטה מהו כיון דברשות קעביד פטור או דלמא [ו]איבעי ליה לעיוני א"ל תניתוה שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך אמר רבא ק"ו ומה יער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס נעשה כמי שנכנס לרשות חבירו וחייב זה שלרשות חבירו נכנס לא כל שכן אלא הא קתני שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך התם תרוייהו כהדדי נינהו [ז]הכא איהו קעביד מעשה והיא לא והכתיב [ח]ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם הנאה לתרוייהו את להו איהו מעשה הוא דקעביד: היה בעל קורה ראשון כו': [ט]אמר ריש לקיש שתי פרות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת לימא מסייע ליה היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב והא הכא דכרבוצה במהלכת דמי וקתני חייב ותסברא הא סייעי בעיא לא מסתייא דלא מסייעי אלא מקשה נמי קשיא טעמא דבעטה הא הוזקה ממילא פטור והא מתני' דממילא וקתני חייב מתני' [י]דפסקה לאורחא כשלדא הכא כגון דרבעה בחד גיסא איבעי לה לסגויי באידך גיסא אלא סיפא דמתני' מסייע ליה לר"ל דקתני היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור והא הכא דכמהלכת ברבוצה דמי וקתני פטור מתני' דכי אורחיה קא מסגי הכא א"ל [יא]נהי [יב]דאית לך רשות לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא: **מתני'** שנים שהיו מהלכין ברה"ר אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין (ח) [יג]והזיקו זה את זה שניהם פטורין: **גמ'** מתני' דלא כאיסי בן יהודה דתניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות א"ר יוחנן [יד]הלכה כאיסי בן יהודה ומי אמר רבי יוחנן הכי [טו]והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין פטורין מתני' בע"ש בין השמשות ממאי מדקתני או שהיו שניהם רצין פטורין הא תו ל"ל השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצין מבעיא אלא הכי קאמר אחד רץ ואחד מהלך פטור בד"א בע"ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב שניהם רצין אפי' בחול פטורין אמר מר ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות בע"ש מאי ברשות איכא כדר' חנינא [טז]דאמר ר' חנינא בואו

בעל קורה אפי' שניהם ברשות כיון שעשה כל ההיזק דדוקא משום דתרוייהו כי הדדי ניהו ולא דמי לעמד בעל חבית דמתניתין דכיון שהוא ידע שבא אחריו בעל קורה נוטה כשלדא פשע בעמידה כדפי' במתני' ואי חבית נמי מיירי דהויא כשלדא אמי נמי שפיר: **איהו** קעביד מעשה. ומיהו לענין חטאת ולענין מלקות חייבת דרחמנא אחשביה להנאה מעשה: **דרמיא** בשלדא. וא"ת והלא דפסקה לאורחא כשלדא אלא ההיא דאם מחמת הראשון נפלו כולם וי"ל דכשנפל אין רואהו ולא מצי א"ל איבעי לך לסגויי באידך גיסא: **איבעי** לה לסגויי באידך גיסא. שלא תהא ניזוק וא"ת והא אפי' להזיק אית לה רשות לסגויי עלה וי"ל משום דהוי רגל ברשות הרבים ותבעוט נמי לא מיחייב משום דכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור: **והא** הכא דכמהלכת ברבוצה דמיא. תימה מאי ס"ד השתא וכי סובר הוא אאם שבר במתכוין שהוא פטור כמו בעטה מהלכת ברבולה הא פשיטא לן ברים פירקין דשובר חייב דבאדם לא שייך כל המשנה כו' וי"ל דס"ד כי היכי דבמתני' פטרינן בעל הקורה לפי שבעל חבית גורם לו בעמידתו שאין לו לבעל קורה ליזהר שאם יעמוד בעל חבית ה"ג פרה רבוצה גרמה לה למהלכת שתבעוט בה ואין לבעל הפרה ליזהר שאם תמצא פרה רבוצה ברשות הרבים ותבעוט בה פרתו ומשני דבשביל שרבצה לא גרמה לה בכך שתבעוט בה דהכי דאית לך רשות לסגויי עלאי לבעוטי בי לית לך רשות: **שנים** שהיו מהלכין וכו' והזיקו זה את זה **פטורין.** שכל אחד גרם לעצמו חבלה זו ולא הזיקו [א] ממש במתכוין אלא כלומר הוזקו זה בזה כדאמרי' בהפרה (לקמן דף מח: ושם) שניהם ברשות שניהם אלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין הוזקו זה בזה פטורין:

ונתזה

נג א מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הל' מ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף ב:
נד ב ג ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
נה ו ז מיי' שם פ"ד הלכה ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תכא סעיף יב וטוש"ע אה"ע סי' פג סעיף ב:
נו ח מיי' פ"ב מהלכות מזקי ממון הלכה כ סמג עשין סז סח טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ב:
נז ט מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הל' ט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שעח סעיף ח:
נח י מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ז:

רבינו חננאל (המשך)

מתני' מסייעא ליה דרישא לסיפא. וסיפא לרישא. רישא דקתני אם עמד בעל הקורה חייב דכיון שעמד בעל הקורה כרבוצה במהלכת דמי וקתני חייב כריש לקיש. ומתמהינן והא סיועא בעייא בעטה ודאי דאמר לך לא מסתייך דרבצת ברשות הרבים אלא תבעט עלי אלא מקשה קשיא טעמא דבעטה ולפיכך חייבת הא לא בעטה אלא הוזקה מהלכת ברבוצה פטור והא מתני' שבירת החבית בקורה דממילא היא וחייב ופריק מתני' דדמיא כי שורא עמד כקורה לרוחב הדרך ופסק הדרך הכא מיירי דרבעה פרה בחד גיסא איבעי לה לסגויי באידך גיסא סיפא לימא מסייעא ליה לרישא דריש לקיש היה בעל חבית ראשון כו' כיון דאמרי' בפרק כיצד הרגל מועדת בהא שמעתא דר"ל דר' יוחנן אית ליה הא דריש לקיש ש"מ דהלכתא כוותיה. ודברי רבא ורב פפא דאמר אנא פליגנא עליה לא משגחינן ביה. ויש אומרים כיון דרבא בתרא הלכתא כוותיה: **מתני'** שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהן רצין והזיקו זה את זה פטורין אע"פ שבת בין השמשות והכי קתני בד"א בערב שבת בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך זה שרץ חייב אפי' בחול שניהן רצין פטורין. א"ר יוחנן הלכה כאיסי דתניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי (בשבת) [בע"ש] בין השמשות שהוא פטור מפני שהוא רץ ברשות מאי ברשות פי' ברשות מצוה כר' חנינא דהוה מרקד ואזיל ואמר בואו ונצא לקראת כלה ואמרי לה לקראת מלכה. ר' יגאי מתעטף

תורה אור השלם

1. כִּי כָּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם:
ויקרא יח כט

הגהות הב"ח

(א) במשנה והזיקו זה את זה. נ"ב היינו הוזקו זה בזה שלא בכוונה אבל הזיקו בכוונה חייב כן פרש"י דף מח ע"ב ע"ש:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שניים כו' ולא הזיקו כו'. נ"ב והרמ"ה כתב דהזיקו ממש ופטורים הואיל תרוייהו עבדי מעשה:

מוסף רש"י

בעטה מהלכת ברבוצה פטורה. ואע"ג דבהה"ל חייבת, הכא פטורה דכל המשנה כגון זו שרבצה בהה"ל, וגם אחר כו' (לעיל כ.) דלא היה לה לרבות בהה"ל (לעיל כד:). כשלדא. מגילה המוטלת לענר הדרך בהמנה וממלאה את כל הדרך, שלא נגילה, כדאמרינן בגמרא שלזו קיימת (לעיל לא:). והזיקו זה את זה שניהן פטורין. נמקון לא שי לן בין מתכוין לשאין מתכוין, והא דתנן שנים שהיו מהלכין ברה"ל והזיקו זה את זה פטורין, ההוא הזיקו הוזקו הוא, ולא דק בלישניה (לקמן מח:). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשבאה דברי חכם ושלו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהא שנויה מפי יחיד ונראין כאלו שנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:).

רבינו חננאל

הא דבעא רבה בר נתן מרב הונא המזיק את אשתו בתשמיש המטה מהו איפשטא דאע"ג דתרוייהו אית להו הנאה איהו לחודיה קא עביד מעשה ואם הזיקה חייב דאמרה ליה איבעי לך לעיוני. היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון. אמר ריש לקיש ב' פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת. לימא

ונתזה בקעת וטפחה לו בפניו. לא גרסינן ומת דהא מוקי לה לענין מרבעה דברים: **זה** שלדעת חבירו נכנס. משמע דאיירי כשראהו נכנס ומ"ת בשלא ברשות אמאי פטור כיון שראהו שנכנס הא אמרינן בפ' הפרה (לקמן מח. ושם ד"ה החקו) הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות דאפי' בעל הבית הזיקו חייב מי הוה ידע ביה ואפילו שלא בכוונה דומיא דלא הוה ידע דפטור התם וי"ל הא דקתני ריש"א פטור היינו מד' דברים אבל מזק חייב וכן פי' בקונטרס מ"ג כולה ברייתא בשלא ראהו מ"מ משיב לדעת מבעלו שהיה לו לידע שלא על מנס שאל ממנו רשות אלא משום שרוצה ליכנס: **דלא** סגי ליה בגלות. ות"ת והא תנן בחלו הן הגולין (מכות ח.) הזורק אבן לחברו והרג אם יש לו רשות לגיזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה ואמאי גולה כשנכנס ברשות וי"ל דהתם מיירי כגון שיש לו דרך בתוכו או במכר או במתנה או בשאלה או בשכירות שאין בעל החצר יכול לעכב עליו אבל הכא מיירי באדם ששואל רשות ליכנס לפי שעה דידע הוא שיכנס לחצר כיון ששאל ממנו רשות להכי הוי קרוב למזיד: **מיתיבי** הזורק אבן לרה"ר והא הכא דשוגג קרוב למזיד.

גרים אלו הן הגולין (מכות דף ז:) דריש בשגגה פרט למזיד ומוקי לה באומר מותר וקרי ליה מזיד משום דאומר מותר קרוב למזיד והא דלא מייתי הך משנה התם דלא משמע ליה לדמויי הלי קרוב למזיד לההוא אבל ההוא דלעיל לא הוי קרוב למזיד טפי מהאי והא דפריך בגמ' אהך משנה במכות והא מזיד הוא ומשני בשומר כותלו וכולה סוגיא דהכא סמיך אהא דפטרינן הכא קרוב למזיד ולא אתיא ההיא סוגיא כמאן דאמרי דר' יוסי בר חנינא אריש: **חייב** בארבעה דברים. פי' בקונטרס כיון דחזייה דעייל איבעי ליה לעיוני וקשה לריב"א דאם ראה היה לו להתחייב גלות אע"ג דלא נתן לו רשות ליכנס מידי דהוה אמסרהב בו לגאת גבי נפח בסמוך דחייב גלות אאחר דלא הוי שוליא דנגרי ואע"פ שנכנס ברשות כיון שעתה מסרהב בו לגאת הוי כשלא ברשות וי"ל דשאני התם כיון שתחילת כניסתו ברשות לפיכך באמר יש לו לחוש שמא לא יצא ודמי טפי ליער כי בוטח הוא שלא למהר לגאת כיון שנתן לו רשות ליכנס והיה לו לנפח לעיין אם יצא אם לאו אבל הכא שתחלת כניסתו שלא ברשות אין לו לחוש כל כך ולא דמי ליער והכיא ראיה מירושלמי דגר' א"ר יוסי בר חנינא היה עומד ומבקע עצים בחצירו ונכנס פועל לתבוע שכרו ונתזה בקעת והזיקו חייב ואם מת אינו גולה לפי שאין דומה ליער והתניא רבי חייא פטור מימא דלא פליג דהא דאמר ר' יוסי בר חנינא כשראהו ומה דתני ר' חייא בשלא ראהו הרי משמע אפי' דראהו פטור מגלות כיון דנכנס שלא ברשות אע"ג שמחייבינן גבי נפח היכא דנכנס ברשות וכי דמי בירושלמי ומוקי דר' חנינא[ט] כשאומר לו הכנס ודאי צריך להעמידה כשלא ראהו דלא תקשה דנפח על מה שהוא פטור מגלות: **מאן** דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא. משמע דיותר הריש קרובה לאונס ממה שהסיפא קרובה למזיד ותימה אי מטעם אונס פטור מגלות כ"ש שהיה לו ליפטר מארבעה דברים כדמוכח לעיל בסוף פרק שני (דף כו:) בהכיר בה ושכחה דפטור מארבעה דברים וחייב גלות וי"ל דלאו מטעם אונס פטר ליה הכא אלא לפי שאין דומה ליער כשנכנס שלא ברשות והא דקאמר כל שכן אריש משום דדמי סיפא טפי ליער מריש וכן פירש בקונטרס:

והויא

עין משפט נר מצוה

נמ א ב מיי' פ"ל מהל' שכנים הל' ג סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף ג:

ם ג מיי' פ"ח מהל' מזיקין ומזיק שלמה ח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכא סעיף ט:

סא ד מיי' פט"ז מהל' סנהדרין הלכה יב סמג לאוין קלט:

סב ה מיי' שם הל' יח סמג שם:

סג ו ז ח ט מיי' פ"ז מהלכות רוצח הל' ו:

סד י כ מיי' שם הל' ז:

סה ל מ מיי' פ"ח מהל' חובל ומזיק הל' יז עיי' מ"מ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכח ס"ט:

סו נ ס מיי' פ"ו מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה יא סמג עשין עה:

רבינו חננאל

וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה: **מתני'** המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים כו'. הני תלתא בבי דקתני במתני' לא שמעינן חדא מגו חברותה אלא כולהו צריכן למיתננהי בהדיא. ת"ר הנכנס לחנות של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו פטור. ואם נכנס ברשות חייב. מאי חייב דקתני אמר ר' יוסי בר' חנינא חייב בד' דברים דקי"ל אדם מועד לעולם [ט] ומתכוין לנגרותו חייב חוץ מן הבושת דבעינן עד שיהא מתכוין לו לבייש או אפילו להזיק. ופטור דקתני פטור מגלות ופירש רבה דלא סגי ליה בגלות משום דהוא שוגג קרוב למזיד. ומותיב רבה הא דתנן בפ' אלו הן הלוקין הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה והא הכא שוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דמיית אינש בחדא רצועה. ופרקינן כגון דטעה הדיין במניינא. ת"ש הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה והא הכא שוגג קרוב למזיד הוא ופרקי' האי זורק אבן בסותר כותלו לאשפה שאין דרך בני אדם ליפנות בה ביום אלא מעט וודרכה ליפנות בה בלילה וזה סותר כותלו וזרק אבן לאשפה והיה שם אדם עושה צרכיו והכהו האבן ומת מזיד לא הוי דאינה עשויה ליפנות בה ביום אנוס לא הוי דהאיכא דמקרי ויתיב. רב פפא הא דר' יוסי בר' חנינא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו של נגר כו' ומחייב גלות והתנן הנכנס לחנותו של נפח ונתזו ניצוצות וטפחו לו על פניו ומת פטור ואפי' נכנס ברשות ופרקי' זה שנכנס וטפחו לו ניצוצות ומת בשוליא [ג] דנגרי וכשרבו מסרהב בו לצאת מחנותו וכסבר שיצא ומשום דאית ליה אימתא עליה אע"ג דאמר ליה [ג] לא הוה ליה אסוקי אדעתיה דלמא לא נפק. רב זביד מתני

מסורת הש"ס

[ט] [נמשנה שבמשניות אימתא להיפך בתחלה המבקע ברה"ר ואח"כ המבקע בכר"ה ובזה מוכן מדר הגריטתא בגמרא], [כ] מכות כב:, [ג] [מו"ק כה. ב"ב כב.], [ד] מכות כג. כריתות יא., [ה] מכות ח., [ו] ג"ז שם, [ז] [לעיל ב.], [ח] [לעיל כו:], [ט] ל"ל דר' יוסי ב"ר חנינא. מצור דבש,

---

הגהות הב"ח

(א) במשנה המבקע ברה"ר והזיק ברה"ר ברה"ר והזיק ברה"ר: (ב) גמ' אמר רבה ק"ו ומה יער: (ג) רש"י ד"ה עפח וד"ה בסנדליה הל"ל:

מוסף רש"י

מתעטף. בגנדיס נאים (שבת קיט:). **בואי כלה.** הכי קרי ליה לנסיעתא שבת מתוך חכיעות (שם). **הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידי.** ולא דמי להכוהו עשרה בני אדם מעבר מקלות, דאמרינן בהגשרפין (סנהדרין עח.) כולן פטורין, דהכיל אוקימנא לה בגוסס בידי אדם (מכות כב:). **טפח ליה רבא בסנדליה.** הכהו על סנדלו במקל דרך שחוק, כשם שמכין למי שאינו משוב (ב"ב כב:). ואיכא דמיקרי ויתיב. ליעות כיום (מכות ח:).

רבינו חננאל (המשך)

אהא ומצא פרט למציא עצמו מכאן א"ר אלעזר בן יעקב משיצתה אבן מידו הוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור מגלות וחייב בד' דברים מאן דמתני אהא חייב בד' דברים כל שכן אקמייתא דודאי חייב ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטורין לגמרי מד' דברים וחייב בנזק וכדרבא דאמר בסוף פ' כיצד היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה מעולם ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ד' דברים פטור ואפי' אנוס חייב בנזק הכין דאמור רבנן בהדיא פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון:

ו) אולי צ"ל ואפילו באינו מכוון להזיקו מייב.

ז) ס"א דנפחי.

ח) נראה לל"ל אע"ג דאמר לא מ"מ לא הוי ליה לאסוקי אדעתיה וכו'.

אבואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי [ב]מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה: **מתני'** [ג]המבקע [ד] [ה]ברה"ר והזיק ברה"ר ברה"י והזיק ברה"ר ברה"י והזיק ברה"ר ברה"י אחר חייב: **גמ'** וצריכא דאי תנא המבקע ברה"ר והזיק ברה"ר משום דשכיחי רבים אבל מרה"ר לרה"י דלא שכיחי רבים אימא לא ואי תנא מרה"ר לרה"י משום דמעיקרא שלא ברשות עביד אבל מרשות היחיד לרה"ר דברשות עביד אימא לא ואי תנא הנך תרתי הא משום דשכיחי רבים והא משום דשלא ברשות אבל מרה"י לרה"י אחר דלא שכיחי רבים ומעיקרא ברשות אימא לא צריכא: ת"ר הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב מאי חייב א"ר יוסי בר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות לפי שאין דומה ליער יער זה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס זה לרשות חבירו נכנס אמר [ו] רבא ק"ו ומה יער זה לדעתו נכנס וזה לדעתו נכנס נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה זה שלדעת חבירו נכנס לא כל שכן אלא אמר רבא מאי פטור מגלות דלא סגי ליה בגלות והיינו טעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שוגג קרוב למזיד מתיב רבא [ז]הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה וקתני הרי זה גולה אמר רב שימי מנהרדעא דטעי במנינא [ח]טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני והתניא [ט]הגדול שבדיינין קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו אלא אמר רב שימי מנהרדעא דטעה דיינא גופיה מיתיבי [י]הזורק את האבן לרה"ר והרג הרי זה גולה והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא [כ]דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה [ל]אמר רב שמואל בר יצחק [מ]בסותר את כותלו איבעי ליה עיוני בסותר בלילה [נ]בלילה נמי איבעי ליה עיוני [ס]בסותר את כותלו ביום לאשפה האי אשפה ה"ד אי דשכיחי רבים מזיד הוא ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא אמר רב פפא [לא צריכא אלא] [ע]באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואיכא דמיקרי ויתיב מזיד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא [פ]הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא [צ]חייב בארבעה דברים [ק]ופטור מגלות מאן דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני לה ארישא אבל אסיפא [ר]כיון דברשות חייב גלות ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזו ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת פטור ואפילו נכנס ברשות הכא במאי עסקינן בשוליא דנפחי שוליא דנפחי למקטלא קאי כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי כסבור יצא אי הכי אחר אחר נמי

כולו וגלח. כאדם המקבל פני מלך: **מתני' המבקע.** עליס: **והזיק ברה"י.** של אחרים: **ברשות היחיד.** שלו: **והזיק ברשות היחיד אחר.** של אחרים חייב: **גמ' דשכיחי רבים.** במקום המזק: **פטור.** מגלות: **חייב בד' דברים.** אם לא מת אלא הוזק נותן לו מזק נער ורפוי ושבת דהוה ליה פושע אבל בושת לא דאינו חייב על הבושת עד שיתכוין[ז]. וריש"א דשלא ברשות פטור מד' דברים דליכא פשיעה אבל מזק חייב דקיימא לן[ח] פלע תחת פלע לחייב על האונס כדלקן: **לדעתו.** שלא נטל רשות ממחבירו: **קרוב למזיד.** דאינני ליה לעיוני: **הוסיף לו.** שליח ב"ד למי שחייב מלקות: **רצועה אחת.** יותר על מה שאמדוהו ב"ד שיכול לקבל ומת גולה על ידו: (ג) **טפח רבא.** לרב שימי: **בסנדליה.** דרב שימי הכהו על סנדלו. ל"א בעט בסנדלו לרב שימי: **אטו הוא.** השליח מני: **קורא.** והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כח): ה"ג **כשומר אם כוהלו כיום לאשפה:** להפנות. כי אדם נפנין בה לנקביהם: **מפני לה.** לדר"י בר חנינא: **חייב בד' דברים.** דהתם נמי פושע הוא כיון דמזייה דעייל איבעי ליה לעיוני: **מאן דמתני לה אסיפא.** פטור מגלות שאינו דומה ליער כ"ש אריש: **בשוליא דנפחי.** תלמידו של אותו נפח: **מסרהב.** מפליג בו לאחר

ב) [נמשנה שבמשניות אימתא להיפך בתחלה המבקע ברה"ר ואח"כ המבקע בכר"ה ובזה מוכן מדר הגריטתא בגמרא], [ג] מכות כב:, [ד] מכות כג. כריתות יא., [ה] מכות ח., [ו] ג"ז שם, [ז] [לעיל ב.], [ח] [לעיל כו:], [ט] ל"ל דר' יוסי ב"ר חנינא. מצור דבש,

ג) נראה לל"ל אע"ג דאמר לא מ"מ לא הוי ליה לאסוקי אדעתיה וכו'.